

MAGYAR SÁG

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Helyben: Egy óra kor. 1.—	Vidékre: Egy óra kor. 1.20
Negyedévre — — — — 3.—	Negyedévre — — — — 3.60
Félévre — — — — 6.—	Félévre — — — — 7.—
Egész évre — — — — 12.—	Egész évre — — — — 14.—
Egyes példány ára 4 fillér (2 kr.)	

Főszerkesztő:

Dr. GYÖRFFY GYULA.

Felelős szerkesztő:

BENEDEK ELEK.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

Budapest, VIII., Szentkirályi-u. 28. sz.

Hirdetések postai számmal, díjazás szerint.

Apróhirdetések ára: egy sor 2 fillér, vastagabb betűvel 4 fillér.

Kossuth.

Budapest, márc. 20.

Gyászlobogók nem hirdetik Kossuth halálának évfordulóját, szobra sem áll még az ország szívében, de hihető-e, hogy e napon nem borul le minden magyar lélek az ő megszentelt emléke előtt? Nemcsak halála napján, minden nap emlékezünk a szent öregre, ki szabaddá tette a magyar földet s ő neki e földből csak akkora darab jutott, amekkora jut a földetlen zselérnek is — halála után. Minden nap emlékezünk a szent öregre: emlékeztet a barázda, melyet a szántó-vető ekevasa szabad földben hasít; a levegő, melyben vidám kedvvel lebeg a pacsirta, mivel-hogy szabad emberek imádságát tolmácsolja az egek Urának.

Ő volt eddig az egyetlen magyar, kit halálakor minden magyar megsiratott. Nyíltan vagy titokban: mindenki siratta. Az is, aki politikájával egyet nem értett. Annak is megindult a lelke a végzet e szomorú játéka: idegen földön hunyta örök álmra szemét az, aki hazája földjét szabaddá tette, a szolgaság nyügében fetrengő népet fölemelte: Kelj fel, Lázár és járj!

Mostan pedig milliók lelkét az háborgatja: mért nem áll még a Kossuth-szobor az ország szívében? Halálának nyolcadik fordulóján mért kell azon vitázni, hogy mauzoleum vagy szobor hirdesse-e előbb — nem a Kossuth halhatatlanságát, hanem a magyar nemzet háláját, kegyeletét? Megütődve kérdezzük: maholnap minden magyar város közterét Kossuth szobra díszesíti, mért-hogy Kossuth szobrának még a helyét sem ismerjük az ország szívében?

Ime, Budapest polgármestere jelenti, hogy 945 ezer korona van együtt: szoborra és mauzoleumra. Egy esztendő s kikerekedik egy millióra. Ebből a mauzoleumra esik 300 ezer korona. Tehát egy év múlva 700 ezer koronánk van a szoborra magára. Csaknem két akkora összeg, mint amennyibe Deák Ferenc szobra került.

Mire várunk még?

A főváros tegnapi közgyűlésén megtudtuk, hogy mára. Ami pénz eddig egybegyűlt, azt a nemzet adta. A nem hivatalos nemzet. Mert van egy hivatalos nemzet is. Az ország, az állam. Ez csak ugy adhat, ha a törvényhozás megszavazza. Ez igaz. De hogy csak ma jutott eszébe

a fővárosnak: írjunk föl az országgyűléshez, adjon az ország is a Kossuth szobrára! És hogy csak ma tudtuk meg: Kossuth Ferenc tudomásával és hozzájárulásával, a pártok közös megállapodása folytán halasztották el a szobor felállítását, mert nem akarták, hogy abban az országnak is része ne legyen! Ez mind helyes, ezt mind értjük, csak azt nem, mért kellett erre várni mind e máj napig. Csak azt nem értjük: ha a nemzetnek van már elegendő pénze a szoborra is, a mauzoleumra, szükséges-e várni a szoborpályázat kihirdetésével a hivatalos nemzet adományáig? Vagy van szükség e pénzre vagy nincs. Ha van szükség: ez a szükség már megvolt, mért nem fordultak eddig a törvényhozáshoz? Ha nincs szükség, mért varnak a törvényhozás határozatára? A szobor sorsán, a szobor felállításán már ugy sem változtat: akár ad rá pénzt a hivatalos nemzet, akár nem. Nem a pénzre van szükség, hanem a hivatalos nemzet pecsétjére: ime, én is akarom, hogy álljon Kossuth szobra az ország szívében. Ez lecsendesítené sok millió magyar lelkének a háborgását, ám ez a lecsendesítés — igaz-e? — már rég megtörténhetett volna.

Tolnai Lajos.

(1837—1902.)

— A Magyarország eredeti tárcája. —

Még élt, kevesen szerették, sőt igen sokan elfeledték már életében. A legszomorubb sors ez, mely írókat érhet. Sokat írt, szépet és értékeset is írt, tagja volt a Kisfaludy és Petőfi társaságnak és mégis elfeledték. A napi sajtó: az irodalom; akinek neve egy-két évig nem forog a közönség szeme előtt, arról nem beszélnek, arról nem tudnak, az élő és szereplő irodalom lajstromozói kitérlik az élők sorából.

Igazságtalanság-e ez, vagy sajátságos jelenség csupán? Bizonyosága annak, hogy máától-holnapra élünk, szédítő gyorsasággal leszünk valamivé s még nagyobb sietséggel válunk semmivé.

Mindkettő szomorú dolog és mégis nagyon természetes.

Igen élénken emlékezünk azokra a dicsőretekre, melyekkel Tolnait az irodalomban üdvözölték a hetvenes években, aztán mint regényíró vált divatosá. Erős, eredeti tehetség volt, bámulatosan szorgalmas, termékeny; aztán kezdett előbb az egyik, aztán a másik lap hasábjairól letűnedezni a neve, végül pók gyanánt a «Képes Családi Lapok» szögletébe vonta be magát. Kis, polgáriskolai fiukat tanított magyar nyelvre és históriára az az ember, aki ugy indult el az életútján, kiről azt hittük, hogy a református egyház egyik vezérférfit fogjuk benne egykor üdvözölni.

Vajmi bizonytalanok és kiszámíthatatlanok az életnek utjai!

Hagymássy Lajosnak hívták családi nevén. A tolnamegyei Györköny községben született. Apja körjegyző volt, fiából papot nevelt. Eszes élénk, tüzes fiu volt. A természet megáldotta szónoki tehetséggel, agyában gondolatok zibongtak, írói készség ragadta, nemeshevílet szállotta meg, s már theologus korában mutatkozott költői hivatottsága. Jószeme volt, sokat meglátott s ahhoz, amit meglátott, egész lelkével odatapadt. Tolnai néven kezdett írogatni s ezt az írói nevet megtartotta mindvégig, ezt használta családi neve helyett is.

Aránylag fiatal ember volt, mikor a marosvásárhelyi református egyház megválasztotta papjává. Nagy kitüntetés volt, mely az író-papot érte. Ekkor állott munkakedvének és teremtő erejének a delelőjén. Anyagi gondoktól menten két szép hivatásának élhetett volna, mint egykor Tompa a kisdud eleméri eklézsiában, a laúd és biblia között osztván meg napjait.

Csakhogy Tolnai Lajos nem volt papi természet. Nemcsak az egyház, de az élet harcos katonái közé tartozott. Kellott örökölnie ezt az emberi türelmetlenséget. Csaknem ugy tűnt fel, mintha a fennálló világrenddel akart volna perbe szállani. Marosvásárhelyt töltött tiz esztendőt s ez a tiz esztendő békét nem, csak ideig-óráig tartó fegyverszünetet ismert. Mindenkiel viaskodott. Nyelvének éppen akkora ereje volt, mint tollának. Az emészto guny mérge volt tolla hegyén s ajkának csodálatos fegyvere fölemelt, elragadott, lesújtott — amint Tolnai kívánta.

A társadalmat ostromozó regényeinek mindig van valami személyi vonatkozása. Az arcképeknek hosszú sorát pináálta meg, amelyek meglepően hasonlítottak egy-egy élő alakhoz; nem a képzelet és szív melegével teremtette meg ezeket

a figurákat, hanem a hideg eszével. Megrájozta az utolsó vonásig, nem is híven, mindig torzítva a vonásokat. Az olvasóközönséget olybá tekintette, mint az ő szavára hallgató gyülekezetet. Kenetes han-on szatírákat mondott, az igazságot látszott keresni, de leggyakrabban csak a maga külön igazságát. Ez volt az ő emberi és írói megtévelyedése. Ez volt a rideg szikla, melyet ő állított fel magának gátul s ezen szenvedett minden törekvése hajótörést. Az író az ember-szeretet apostola — Tolnai ebbe az emberszeretethez igen sok epét vegyített, mert ebből mindenha nagyobb készlete volt.

Igy érthetjük csak meg, hogy a marosvásárhelyi papi állásról le kellett mondania, hogy feljött Budapestre s tolla után próbált megélni. Amde mi történt? A lapok egymásután bezárták előtte hasábjait. Pedig mindenkinek el kellett ismernie, hogy Tolnai Lajos nagytehetségű ember, hogy regényeiben és novelláiban egy soktudásu, nagy tapasztalatu, erős ítéletű, finom megfigyelő képességű író sajátságos, csaknem egymagára álló egyénisége tükröződik vissza.

Kénytelen volt tanári állást keresni. Ő, aki egyetemi tanárságra volt képesítve: csak sok utánjárás mellett kapott polgári iskolai tanárséket.

Igazságtalanság volt ez? Nem. Természetes következménye a Tolnai egyéniségének. Kevés volt a jó barátja és még kevesebben lehettek jó barátjaivá.

Az utóbbi tiz-tizenöt esztendőben nagyon visszavonultan élt. A Tisztviselő-telepen vásárolt egy házat. Egy-két évvel ezelőtt innen is kiköltözött. Az egykor harcias íróból csendes ember lett. A magyar főváros nagy forgataga nem so-

Nem történt meg. A szobor nemcsak nem áll még, jóllehet meg van rá a pénz, de még nem is készülődünk reá. Nagy bölcsen megcsináljuk a sorrendet: előbb a mauzoleum, azután a szobor s ezzel elvetjük a gyanakodás magvát a lelkekbe: miért ez a bölcs sorrend? Mióta lett a magyar a sorrendnek olyan nagy barátja? S ha már sorrend: mért nem a szobor előbb, mikor a nemzet első soban arra adakozott? Miért a sorrend, mikor egyszerre lehet megalkotni mind a kettőt?

Azt a szobrot fell kell állítani. Arra a szoborra ki kell hirdetni a pályázatot. Ha mindenféle bántó kétségekkel nem akarják megterhelni a nemzet lelkét: munkába kell fogni azonnal. Kossuth Lajos fia, Ferenc, egyezkedhetett a pártokkal, a szoborra adakozó nemzet nem egyezkedhetik. Látni akarja a szobrot. Zarándokolni akar a szoborhoz s nemcsak a mauzoleumhoz. Kossuth sírját mauzoleum nélkül is megtalálja a zarándokoló kegyelet, megtalálja ezután is, de hol találja meg a szobrot, amely nincs? Amelynek még helye sincs?

Elég volt a taktikázásból: embereljük meg magunkat. B. E.

Budapest, márc. 20.

Főigazgatók a központban. A tankerületi főigazgatók régi kívánsága, hogy a kultuszminisztérium ötlet rendelje be a központba. Wlassics miniszter ezt a kérést méltányolva, elhatározta, hogy teljesíti, de egyúttal a főigazgatók számát éppen felére akarja leszállítani. A miniszter ezt a tervét a íztviselők fizetésének rendezése alkalmával szándékozik megvalósítani.

A «Köztelek» Györfy beszédéről. A «Köztelek», az Országos Magyar Gazdasági Egyesület hivatalos közlönye vezércikkben foglalkozik Györfy Gyula beszédével s ezzel kapcsolatosan a székely kérdéssel. Nagy elismeréssel szól a beszédéről s egyben foglalkozik azzal az áldatlan harcral is, melyet az erdélyi

dorta el, nem vegyült közje; elég volt neki a küzdelemből — sok is. Kifáradt, csendes szemlélője volt az irodalmi életnek, melytől számtalan visszássága miatt undorodott. A csalódás tövise meg-megmozdult a szívében, fájt neki. Keserű volt a szava, mint mindig életében.

Míg a Tisztviselőtelepen lakott, néha-néha találkoztam vele: a villamoson, az utcán, otthon is. Beszélt, mert szeretett beszélni. Okosan, szellemesen, bizonyos kenetességgel bírálta a viszonyokat, melyekkel megelégedve nem volt.

Még most is látom magas tar-homlokát, amint egy-egy gondolat villant át rajta és mosolyogva folytatta:

— Jaj, édes öcsém, az nagy ur... igen nagy ur! Oldjuk meg a sarunkat, úgy beszéljünk róla!...

Immár nagyon csendes ember lett. A marék port, melylyé válni fog, nem bántja az irodalmi viszony kórossága, nem bántja senki... és semmi.

A szerep, melyet az élet nagy színpadán neki juttatott a sors, nem tartozott a sok tapsot arató szerepek közé. Lejátszotta, s bizonyára nem közvetlen kortársa lesz az igazi, elfogulatlan bírálója, hanem az utónemzedék, mely műveiben éberek szemmel keresi és megtalálja a szépet, értéket, az erőt és eredetiséget.

Aki pedig majdan vele mint emberrel és íróval foglalkozik, megtalálja a magyarzatát mind annak, ami Tolnaitól elvonta kartársainak melegebb szeretetét, de nem dönthette meg az ítéletet, mely Tolnait, mint író, a forradalom utáni korszak legértékesebbjei közé helyezi.

Es az sem utolsó kérdés: Vajjon az a fájdalom, melyet évek hosszú során át érezett mellőztetése okozott neki: nem volt-e elég, nem volt-e talán sok — kiengesztelésnek?

Gaal Mózes.

társadalom egy része a készülő székely kongresszus ellen folytat s különösen pedig az O. M. G. E. ellen, mely pedig a székely képviselők hívására vesz részt a mentő munkában. Mindennek ellenére a cikkíró hiszi, hogy a virradat ideje a Székelyföldre végre elérkezett. De — mondja végül — a fölkelő napnak fényét és erejét mesterséges árnyékalkotással elhomályosítani és gyöngíteni senkinek sem szabad, legkevésbé pedig azoknak, akiknek még a napfény hiányában is a viszonyok javulását mesterségesen kellett volna előmozdítaniok.

A romániai magyarság és a Bukarester Tagblatt. A Bukarester Tagblatt cikkére, melyet tegnapi számunkban közöltünk, Hegedüs Loránt orsz. képviselő ma a következő sorokat intézte hozzánk:

«Tisztelt szerkesztő ur! A Bukarester Tagblattnak az a cikke, melyben engem támadott s melyet a «Magyarság» tegnap kivonatban közölt, semmi egyéb, mint részben teljes félreértése az én előadásomnak, (pl. a parcella-vételeket illetőleg), részben pedig a felolvasásaimról szóló hírlapi kivonatnak, mely természetesen nem lehetett pontos a helytelen főhasználatára. A «Magyarság» szerkesztőségének azon t. tagja, ki mind a négy felolvasásomat végighallgatta, bizonyára megerősítheti ez állítást, azokat pedig, kik nem voltak jelen s így a Bukarester Tagblattnak helytelenül informáló szerkesztőségét is, csak arra kérhetem, hogy várják meg, míg dolgozatom nyomtatva szó szerint megjelenik. Akkor nemcsak több dologban egyet fognak érteni velem, mintsem ma gondolnók, hanem azt is meg fogják látni, hogy minden adatomról, melyeknek forrásait is kimutathatom, teljesen jót állok. Melyek után maradtam t. szerkesztő urnak igaz hive Hegedüs Loránt dr.»

Benke Gyula összeférhetlensége. Az összeférhetlenségi bizottság tagjait, mint már megírtuk, a képviselőház holnapi ülésén sorolja ki a Ház elnöke. A bizottság azonnal összeül tanácskozássra, hogy ítéletet mondjon a Benke Gyula összeférhetlenségi ügyében. A bizottság ülésezése miatt holnap a képviselőház a költségvetés tárgyalását déli 1 órakor félbeszakítja és a husvétü szünet előtt a Ház ülést többé nem tart. Egy másik értesülésünk szerint szombaton még telytatná a Ház a költségvetés tárgyalását és csak a hétfői napon kezdődik meg a szünet. Azt hiszik ugyanis, hogy a kereskedelmi tárcával röviden végez a Ház egy ülés alatt.

A főrendiházról. A főrendiház igazolóbizottsága ma délelőtt az elhunyt Bánhidy Sándor bárót a főrendek névjegyzékéből törölte. A főrendiházba meghívott Tisza Kálmán tagsági joga képviselővé választása folytán szintén megszűnik, Pejacsewich László gróf főrendiházi tagsága szünetelni fog, mivel őt a horvát-szlavon országgyűlés a magyar képviselőházba delegálta. Végezetül elutasította a bizottság Zichy László grófnak vagyoni képesítése elismerését szorgalmazó kérvényét, mert a kérvényben említett birtokai telekkönyvi tulajdona ugyan őt illeti, de a birtok használati joga atyját illeti.

ORSZÁGGYÜLÉS.

Budapest, márc. 20.

A képviselőház ülése.

Daniel Gábor nyitotta meg a Ház mai ülését és az elnöki irományok előterjesztése után Lukács László pénzügyminiszter benyújtotta a kölcsönkonverzióról szóló törvényjavaslatot és az 1893. évi IV. törvények 14. pontjának kiegészítéséről szóló törvényjavaslatot.

A napirenden a földmívelésügyi minisztérium költségvetésének szőlészeti és borászati tétele került sorra.

Hertelendy Ferenc a pincészövetkezeteket vette védelmébe, míg Major Ferenc a homoki szőlőtermelés érdekében emelt szót.

Baross Károly elismeréssel adózik a földmívelésügyi miniszternek, hogy a szőlészeti rekonstrukciójára nagy eszközökhöz nyult. Helyesli a szőlészeti iskolák és népies tantolyamok létesítését, melyeket szaporítani kellene.

A hegyvidéki szőlők fedezik a kölcsönöket, miket a termelők beléltettek. A szegény népet sem teszi tönkre a kölcsön, mint azt az ellenzéken mondogatják. A gazdaság terén bizonyos konzervativizmust tart szükségesnek, azért a homoki szőlőkkel szemben a régi szőlőket kell támogatni. Tisztelet a függetlenségi pártnak az önálló vámterületre való törekvésért, de nem osztják az ő nézetekkel az olasz borvám kicsiségének oka nem a közös vámterület. A borhamisításról szólva elítéli azokat, kik azt mondják, hogy a bortörvény kompromittálta a magyar bort, holott ezt azok a kereskedők tették, akik azt hangoztatva, hogy a borpiacot meg kell tartanunk bort

hamisítottak. A bortermelés másik nagy hátránya a nagy italadó, mely tönkreteszi a bortermelést.

A boritaladót le kell tehát szállítani. Kívánatosnak tartja, hogy a kisszövetkezetek és a katonai kántinok köteleztesen arra, hogy magyar bort áruljanak.

Szederkényi Nándor mindenben igazat ad Baross felszólalásának és a maga részéről csak az olasz borvám jelentős telemelését sürgeti, mert ezáltal a magyar bor érdekének védelmét érik el.

Bolgar Ferenc a Lajta-melléki borvidék érdekében emelt szót. A tételt elfogadta.

Pozsgay Miklós szólalt meg föl a homoki szőlők védelmében, mire Daniel Gábor alelnök szünetet adott, melynek elmúltával az elnök a következőképpen állapította meg a holnapi napirendet: I. Hyrvath Gyula mentelmi ügyének tárgyalása, II. a költségvetés folytatásának tárgyalása I óráig, III. az összeférhetlenségi bizottság tagjainak kisorsolása.

Darányi Ignác szólalt fel azután. Részletesen nem terjeszkedik ki a mondottakra, csak arról szól, ami szorosán tárcája keretébe tartozik. Eötvös Bálint érvelésével szemben kijelenti, hogy a homokszőlőtermelést azért nem szabad nagyon is kultiválni, mert amúgy is túlermelés van. A homokföldet a sárga barack termelésére nagyon jól fel lehet használni. A viharágyuk beszerzésében az állam nem adhat segílyt. A borértékesítés hiányának oka a pincekezelés helytelensége, ennek megakadályozására alapította a budafoki pincemesteri tantolyamot, sőt vándor pincemestereket is alkalmaz. A kis szövetkezetek létesítéséről és központok állításáról nem zárkózik el. Méltányosnak tartja azt a kívánságot, hogy a kültöddel borainkat megismertessük. Ami a műborgyártást illeti, az lényegesen csökkent, de kiirtva még nincs. A konyak-gyárak ellen felhozott vádak is megfontolás tárgyává fogja tenni. Kéri a tétel elfogadását.

A Ház a tételt elfogadta.

A kincstári birtokok tételénél Kovács Pál és Pichler Győző a szabad vadászati jog érdekében emeltek szót.

Madarász József felszólalása után Darányi Ignác megígérte, hogy állami vadászterületet csak magyar embernek ad bérbe, mire a Ház a tételt elfogadta.

A mező- és közgazdasági teteinél Kázinék Gyula a telepítési akció ügyével foglalkozott.

Pichler Győző és Rónay Jenő felszólalása után Károlyi Sándor gróf szólalt meg föl a közraktárak ügyében, melyeknek védelmét Darányi miniszter meg is ígérte.

A többi tétel vita nélkül fogadták el, mire az ülés véget ért.

A lipitai magyarság.

(Levél a szerkesztőhöz.)

Rózsahegy, március 18.

Tekintetes Szerkesztő ur!

Engedje meg nekem, hogy a Szerkesztő ur iránt való mély tiszteletemet és hálámat kifejezhessem. Határtalan tisztelője és hü olvasója vagyok becses lapjának kezdettől fogva. Örömmel olvasom, mert magyar lélek tükröződik vissza első betűjéről az utolsóig és ez milyen jól esik nekünk felvidéki magyaroknak! Igazi magyaroknak.

Vizsgálódó szeme mélyen betekint az emberek lelkébe, mintha minden egyes embert ismerne, olyan találóan, olyan hűen írja képeit a romlott magyarokról. Például e hó 15-iki számában «Nemzeti ünnep» címmel megjelent cikknek sorraival egy a lelkemre hatott, hogy könyves szemmel magyarázhattam két diák fiamnak a Szerkesztő urnak következő sorait:

«Sokan beszélünk egy nyelvet, de kevesen éreztünk egyet. Sokan esküszünk a magyarok Istenére, de cselekedeteink mutatják, hogy nem egy az Istenünk. A magyar lélek csüggedten, szárnyaszegetten húzódik félre s diadalmasan nyomul előre az idegen lélek. Csak a szavunk magyar, de a lelkünk nem az. Legyengültünk s nagy gyengeségünkben, gyámoltalanságunkban máról holnapra megalkuszunk úgy, ahogy lehet.»

No, tekintetes Szerkesztő Ur, nem tudom, honnan, mely vidék magyarságáról írta aggodásait a nemzeti ünnep alkalmával, de annyira reánk illik, hogy kénytelen-kelletlen, — végre is magyar szívem mondatja tollba — elárulom, hogy a fenn idézett soroknak minden egyes szava, minden betűje a lipitai magyarságra reá illik.

Mert a Felvidék úgy vármegyei, mint állami hivatalnokainak jó nagy része olyan magyarokból telik ki, kik nem hogy magyarul éreznének, de még beszélni sem szeretnek magyarul. A

csengő magyar nyelv helyett szívesen veszik ajkakra a tótot mindenütt, ahol csak módjukban áll és szerét tehetik. Tudok esetet, hogy egy helyen magyar nyelven folyt a társalgás; a magyarok között volt egy tekintélyes, magát tótnak valló uriember is, ki szívesen eltársalgott magyarul is, ha éppen olyan társaságban volt. A vidám beszélgetés alatt belépett egy kir. járásbíró. Hogy hogyan érzett, csak a jó Isten tudja, de megbotránkozásunkra tótul szót a velünk beszélgető urhoz, természetesen folyt tovább a pövedálás, hogyné, mikor a magyar királyi járásbíró volt a hangadó? Ilyen hány eset van? Hivatalban, társaságban, nyilvános helyeken nap-nap után ilyenfeléket hallunk.

A felvidéki hivatalnokoknak jó nagy része még hozzá veszedelmes is. Nyílt, kihívó magaviseletet nem tanusítanak; a hivatalban, magyar társaságban veri a mellét, hogy micsoda magyar, szidalmazza, rosszalja a tótok politikai terveit, de ha a magyarul érzők társaságából megszabadult, vagy a hivatalában a robot munkát elvégezi, megy a tótok közé, egyiknél, másiknál a boros vacsora közben «megalkuszna», miképpen írja a tekintetes Szerkesztő Ur is. És mi igazlelkű magyarok ezen nem is csodálkozunk, hanem sirni tudunk. Siratjuk a magyart, kinek sirját magyar pénzből élő hivatalnokai ássák meg. Sajnáljuk az államot, hogy közegei nem látják be a közelgő veszélyt. Miért alkalmaz a kormány ilyen helyeken felvidéki illetőségű hivatalnokokat, kiknek érdekszálaik, születés, házasság, rokonság, nemzetiség útján úgy össze vannak bogozódva, hogy nem szolgálhatja az államot magyar lélekkel; vagy ha egyik-másik hivatalosa szerint magyar akarna is lenni, rokoni miatt nem lehet s mert nyíltan nem léphet fel, lesz: *sem nem tót, sem nem magyar.*

Az a kevés számú magyar, akit a sors üzött a felvidékre, kik tiszta magyar földön születtek, magukba a magyar haza és nyelvnek szeretetét; kik igazán magyar lelkek voltak, rendesen csak alárendelt hivatalnokok, kik ha kedve szerint nem járnak hivatalbeli főnököknek, lehetlenné válnak egész életükre; ha magyar érzésre, önértre hivatkozik egyik-másik, ilyesfével fülélik le: *Liptóban nincs önért!*

Kitől nyerjenek tehát hazafias gondolkodásukban pártfogást, támogatást? Sajnos, senkitől. A vége meg az, hogy «csüggedten huzódunk félre, könnyes szemekkel nézzük, hogy diadalmasan nyomul előre az idegen lélek.»

Olvastam becses lapjából, hogy a székelv földön a sok bank miatt a nép koldusbotra jutott. Liptóban is van bank elég, még tán sok is. Magyar kulturmissziót azonban egy se teljesít, de tótot igen.

Amilyen veszedelmes az *Albina* a többi között Erdélyben, éppen itt olyan veszedelmes a turóc-szent-mártoni *Filialka* és fiókjai. Ez is a magyarokra vetette a hálót. Ad szívesen pénzt, amennyi éppen kell, nem is óvatolt, de fejében a kivételek tótnak kell lennie. Ismerünk kettős előnevű nemes embert is, aki a tót bankból ezreket vett fel, de néma is lett azóta, mert különben felmondanak a kölcsönt. Viszont olyant is ismerünk és tekintélyes állami hivatalnokot, ki a nemzet véres verejtékéből, filérenként összeadott adóból hivatala után meggazdagodott, most a tót eszméket elősegítő bankban tette le pénzét.

Most ismerve a magyar természetét, tudjuk, hogy adósságot szívesen csinál, ha alkalma van rá: mondjuk meg akad-e sok olyan, ki ne kötelezze le magát az olcsó kamatra adó *Filialkának*?

Tehát a magyarság Liptóban részben érzésileg, részben erkölcsileg és anyagilag le van kötve a tótságnak.

Furcsa időket élünk itt a Kárpátok alatt. Nem hiszem, nem hiszem, hogy azokban a magas budapesti palotákban tudnának mindent, amik itt történnek.

Hallottuk évekkkel ezelőtt, hogy a tótok túntőleg körüljárták a vármegye főispánjának a lakását, tán egy-két ablakot be is zúztak, de azért a belügyminiszter kérdésére ment a jelentés

gyors postán: Csendesség van, nem is volt, nem is lesz tüntetés, a tótok derék honfiak.

Nem tudjuk, most milyen jelentések kerülhetnek a miniszter elé, de annyit konstatálhatunk, hogy Liptóban is van egy jelszó: *«Ovatossanak kell lenni»*

Ezzel aztán betakarnak minden sebet, amit a magyarságon ejtenek.

Hej pedig mennyit ejtenek!

Tudjuk, hogy van olyan tanító is Liptóban, ki ismert magyar ellenség, de azért állami segítséget kap. Olyanról is szól a mende-monda, mintha 1000 koronás ösztöndíjat húzó tót ifjú is volna, ki azonban magyar szót nem ejt ki a száján; ki mindig a magyar ellen van. Hát vajon ezeket a belügyminiszter ur tudja-e?

Most pedig bocsásson meg a tekintetes szerkesztő ur, hogy szíves türelmét igénybe vettem, becses engedelmeivel mások is leszek bátor egyről-másról informálni, mert bizony mondom, sok mindent meg kell tudni még odafenn...

Hazafias tisztelettel W . . . . . S . . . . .

A konverzió.

— A Magyarság tudósítójától. —

Budapest, március 20.

Lukács László pénzügyminiszter ma terjesztette a képviselőház elé a négy és fél százalékos kölcsönöknek négy százalékosakra való konvertálásáról szóló törvényjavaslatot.

A törvény előhatalmazza a kormányt arra, hogy az 1888. évi regálékötvényeket, az 1888. évi államvasuti aranykölcsönkötvényeket, az 1888. évi államvasuti ezüst kölcsönkötvényeket, az 1876. évi keleti vasuti részvényeket és az 1883. évi vasut megváltási ánum-papirokat névszerinti tőkeértékükben beválthassa. A felmondás három hónapos és mindig valamely hó első napján van érvényessé. A felmondott címletek teljes névértékük és a rajtuk kitüntetett pénznem szerint válthatnak be. A felmondott kölcsönkötvét a telekkönyvben a megterhelt vasuti pályatestről nyomban és hivatalból törlik.

A kölcsönök beváltására szükséges tőkét az állam úgy szerzi be, hogy új négyszázalékos adómentes járadékkötvényeket bocsát ki. Az italmérsi kötvények közül azokat, melyek városok és falvak nevére vannak kötve, szintén bevonják, illetve új négyszázalékos papirokkal cserélik ki. A holt kezekben levő papirok minden más bíról határozat nélkül szintén kicserélhetők. Főhatalmazza a törvény végül a pénzügyminisztert arra, hogy az 1897-ben elrendelt államvasuti beruházások céljaira 59.796.000 korona, négyszázalékos kölcsönt vehessen föl.

A törvényjavaslat megokolása azt mondja, hogy a magyar államadósságok egy jó része olyan kamatlábra szól, amely egy a magyar állam hitelének, mint a beteketésre szolgáló értékpapírok általános kamatviszonyainak többé nem elegendő. Igazolja ezt az, hogy az üzleti forgalom a 4 és fél százalékos kölcsönkötvételek huzamos idő óta a parit is meghaladó árfolyammal értékel. Hozzájárult ehhez a körülményhez az utóbbi időben általán tapasztalható az a jelenség, hogy az ugynevezett befektetési papírok iránt a kereslet igen élenkké vált, aminek következtében 4 százalékos kamatoztatásra szóló papíraink árfolyama is kedvezően alakult.

Az állami adósságok konverziója jogi akadályokba nem ütközik. Az összes körülmények mérlegelése után a kormány arra az eredményre jutott, hogy a bevonandó összes adóssági kaegorák helyett kizárólag koronaértékre szóló új járadék kötvényeket bocsásson ki, mint amilyeneket a koronaérték behozatalával kapcsolatos konverzió alkalmából 1892-ben bocsátottak forgalomba.

Ezek támogatására a megokolás azt hozza föl, hogy a valutarendezés hosszas átmeneti időszak után végre abba a stádiumba jutott, hogy a váltóárfolyamok huzamos idő óta olykor kedvezőtlen viszonyok között is nem mutattak nagyobb ingadozásokat, mint aminőket formailag is teljesen rendezet valutájú országokban mutattak.

A konverzió pénzügyi eredménye az elért föltételek mellett 0.3 százalékos meghaladó évi kamatmegtakarítást biztosít. Ehhez véve a törlesztési részleteket, melyek nem terhelik többé az állami költségvetést, a kormány a konverzió befejezése után mutatkozó évi teherkönnyebbülést 6 és fél millió koronával irányozza elő.

Világ folyása.

Budapest, márc. 20.

A burok európai ügyvivője, Leyds dr. egy újságírónak kijelentette, hogy Methuen szabadon bocsátása azt bizonyítja, hogy a burok ügye nagyon jól áll. A mostani bur vezérek abban állapodtak meg, hogy nem fognak boszút gyakorolni, ami a vallásossággal is ellenkeznék. A harcoló burok helyzete nagyon kedvező s azon sem Methuen szabadon bocsátása, sem Rhodes halála nem fog változtatni.

Szerbiában ismét kormányváltás van. A Vuics-kormány beadta lemondását, mert ellentétbe jutott a skupsztina többségével. Sztamenkovics igazságügyminiszter szeméye idézte elő a válságot. A ház nagy többsége szavazott a miniszter ellen. A kormány kénytelen volt azonnal levonni a konzekvenciákat.

Olaszország és Franciaország között mértékadó politikusok véleménye szerint titkos megállapodás jött létre, amely szerint Franciaország ötszáz millió frankot ad Olaszországnak a járadék-konverzió kezességvételére. E pénzügyi támogatás tulajdonképpen célja az, hogy a két hatalom közösen foglalja el Tripoliszt, amelyre Anglia is rávetette szemét.

Az orosz forrongásról írja a «Leipziger Volkszeitung»: «Moszkvában letartóztattak huszonegy tisztet, mert vonakodtak a katonákkal azt a parancsot közzélni, hogy ezentul löniök kell a tüntető munkásokra és egyetemi hallgatókra. Egész Oroszország egyetemi hallgatóinak sikerült kongresszust tartani, amelyen a mozgalom dolgában rendkívül pontos határozatokat hoztak. A tiszték kiellentése, hogy nem fognak a népre lövetni, összeügg azzal a manifesztummal, melyet a forradalmi bizottság a tisztékhez intézett». Pétervárott véres lázongás tört ki. A rendőrség s katonaság a néppel valóságos harcokat vívott, amelyekben százak sebesültek meg súlyosan.

TÁVIRATOK.

Az osztrák képviselőház ülése.

Bécs, márc. 20. A beérkezett irományok között van Breiternek egy indítványa, amely felszólítja a közegészségügyi tanácsot, hogy tanulmányozza a nagy mértékben pusztító venerikus betegségek ellen teendő intézkedéseket és mielőbb tegyen megfelelő előterjesztést a prostitúció kérdésének rendezése tárgyában. A középiskolák tételénél Petelenz azt kívánja, hogy a reáliskolákat nyolc osztályuakká fejlesszék, amivel természetesen vele járna a végzettséggel járó jogosítványok kiterjesztése. Azt kívánja, hogy a reáliskola sikeres elvégzése arra jogosítsa fel a tanulókat, hogy rendes hallgatókúl iratkozhasanak be az egyetem bölcsészeti karának matematikai és természettudományi szakaira.

Általános választójog.

Brüsszel, márc. 20. Az általános választójogról szóló törvényjavaslat első cikke, amelyet a képviselőház tegnapi ülésén tárgyal, így szól: «Hogy valaki községi választó lehessen, 1. született belga honosnak vagy törvényesen honosítottnak, 2. 21 évesnek, 3. tőlév óta az illető községi lakosának kell lennie. Egy módosítványban azt indítványozták, hogy a községi választó szavak után tegyék oda: «nemi különbség nélkül.» A ház elvetette először a módosító indítványt, azután az egyes paragrafusokat és ezzel az egész első cikket.

Kína.

London, márc. 20. A Times pekingi levelezője azt táviratozza tegnapi kelettel, hogy az orosz követ Csing herceget rábirta annak a kötelezettségnek az elváltására, hogy az észak-kínai szárazföldi és tengeri haderónél nem fognak idegeneket alkalmazni. A manduriai kizárólagos bányajogok tárgyában az orosz-kínai bankkal folytatott tárgyalások az amerikai jegyzék és Anglia és Japán tiltakozása óta szünetelnek. Manduria kiűritése tárgyában egyre folynak a tárgyalások és több jel arra vall, hogy ezek a kérdések nemsokára megoldást nyernek. Az a kártérítési összeg, amellyel Kína Oroszországnak azokért a kiadásokért tartozik, amelyek a sanhaikvan-niucsvangi vasut birtoklása idején fölmerültek, hír szerint 700.000 taelre rug.

BUTOROK

egy készpénzért, mint részletfizetésre leggyyszerűbbtől a legfinomabb kivitelig legjutányosabban kaphatók

Ehrenten és Fuchs Testvéreknél.

É lapra hivatkozók tíz százalék engedményben részesülnek.

Budapest, VI., Teréz-körút 8.

(Andrássy-ut közlélben).

Nagy képes árjegyzék ingyen.

VIDEK.

A magyarság győzelme Brassóban. Brassóból jelentik, hogy a város erdőmesterévé tíz szótöbbséggel *Orlovsky Gyulát*, a magyarság jelöltjét választották meg a zöld-szások jelöltjével szemben.

A Nagybaconi Ifjúsági Egyesületnek március 15-én rendezett hazafias műsoros estélyén felülíztettek: Weisz Berthold 10 korona, Mokán Tódor turógyáros 10 korona, id. Nagy Ferenc 1 korona, Nagy Ferencné 2 korona, Imreh Ernő 1 korona, Bardocz Samu 1 korona, Balázs István 1 korona, Gáspár Ferenc 20 fill., Sz. Borbáth Vilmos 2 korona, Simon Ferenc 20 fill., Nagy Pál 40 fill., Benke Ferenc 60 fill.

Makói panama. Makóról írják, hogy Simon Dániel, volt városi főpénztárost tegnap a kir. ügyészség elfogató parancsára fogságba helyezték és a szegedi börtönbe kísérték. A városi pénztárnál eddig 7000 korona hiányt állapítottak meg.

FŐVÁROS.

A Kossuth-szobor a közgyűlés előtt. A főváros törvényhatóságának tegnap viharos közgyűlése volt a Kossuth-szobor kérdésében. Először *Vazsonyi Vilmos* szólalt föl ez ügyben, mire *Halmos János* polgármester hivatalos iratokkal igazolta, hogy a fővárost e tekintetben semmi mulasztás sem terheli és hogy kötelezettségét teljesíteni fogja. *Polónyi Géza* tudatta ezután, hogy a szobor felállítását *Kossuth Ferenc* tudtával és beleegyezésével halasztották el, egyben azt indítványozta, hogy kérjék től a képviselőházat a szobor alapjához való hozzájárulásra. Az indítványt a közgyűlés elfogadta.

A sertésközvágóhid. A főváros tegnapi közgyűlésén *Almády Géza* tanácsos előterjesztette és részletesen ismertette az új sertésközvágóhid szabályzatát. A szabályzat fölött hosszú vita indult meg, hogy az elnöklő főpolgármester a tárgyalás helyét *helfőre* halasztotta.

NAPIHIREK.

Budapest, márc. 20.

T. előfizetőinket, kiknek március 15-én lejárt az előfizetése, kérjük az előfizetés mielőbb való megújítására, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne legyen.

(Időjárás.) Március 20. Az Eszaki-tenger fölött mély depresszió fejlődött, minek következtében Németország partjain viharos szelek vannak. A maximum Dél- és Kelet-Európát borítja. Európában az idő különben derült és enyhe. Hazánkban tulajdonképpen derült, száraz és enyhe idő uralkodik. Várható: Nyugatról terjeszkedő bomlással enyhe idő, az ország nyugati és keleti részein elvélve esővel. Hőmérséklet: 13-6 fok Celsius.

(Személyi hírek.) *Vámbéry Armin*, a kitűnő tudós tegnap ünnepelte hetvenedik születésnapját s ebből az alkalmából számosan üdvözölték. — *Szépáry Pál* gróf tegnap délután a Kossuth Lajos-utcánál egyotagat kocsijával feldől és balkezének két ujját összezúzta. A gróf kezét operálták s ma már kielégítőn érzi magát. — *Hulyra Ferenc dr.-t*, az állatorvosi főiskola rektorát a belga királyi orvosi akadémia külföldi levelező tagjává választotta. — *Széchenyi Gyula* gróf, a király személye körüli miniszter tegnap este Budapestről Bécsbe érkezett.

(Kihallgatás a királynál.) Holnap délután a király elutazik Budapestről s visszatér Bécsbe. Jelenlegi itt tartózkodása alatt ma délelőtt tartotta az utolsó kihallgatást, amelyen megjelentek: *Wenckheim Frigyes* grófné palotahölgy, *Szalavszky Gyula* belső titkos tanácsos, ifj. *Zichy János* gróf és *Glattfelder Gyula dr.* világi pap kamarások együttesen, *Lubenszky János* gróf kamarás, *Vértessy Kálmán* és *Gaal Tibor* miniszteri tanácsosok, *Sándor János* főispán, *királdi Hercz Zsigmond* és *Schwarz Gusztáv* udvari tanácsosok, *Halász Sándor*, *Melichar Kálmán*, *Payr Vilmos* és *Török Arpád* osztálytanácsosok, *Kovács-Sebestyén* Endre királyi tanácsos. A mai kihallgatáson megjelentek közt volt *Stadnicki Matild* grófnő is, egy díjnak özevegye.

(A pápa jubileuma.) A római osztrák-magyar kolónia templomában tegnap délután a pápa jubileuma alkalmából ünnepias tedeum volt, amelyen megjelent *Szecsén* gróf osztrák-magyar nagykövet, a nagykövetség személyzete, a bitorosok, prelátusok és más előkelőségek, továbbá az osztrák-magyar kolónia tagjai.

(Kossuth Lajos halálának évfordulója.) Nyolc éve annak... Tavasz volt. Azelőtt pár nappal nemzeti színű lobogók lengtek a házak ormairól alá s alig pár nap, fekete gyászba borult egész Magyarország! Gyász nap volt az!

Megjött Turinból a gyászhir:

Kossuth Lajos meghalt!

Azóta minden évben megüljük ezt a napot gyászszal, emlékezéssel, hiszen azt az emléket feledni nem lehet.

Ebben az évben is kegyelettel adózott az ország Kossuth emlékének.

A kerepesi-úti temetőben levő sirt a székesfőváros tanácsa feldíszította. Az első látogatók között volt *Kossuth Ferenc*, ki hatalmas koszorút tett le, melynek szalagjain ez a felírás olvasható: «Feledhetetlen édes apáknak — *Ferenc és Tivadar.*»

A gyász évforduló alkalmából a Kossuth Lajos Női Kör ma délelőtt 10 órakor a Deák-téri evangélikus templomban gyászemlékkünnepet tartott. A gyásznapon jelen volt *Kossuth Ferenc* országgyűlési képviselő, a vezetősége alatt álló függetlenségi párt számos tagja és a Kossuthok rokonsága közül az *Ambrozovics-család*, továbbá a *Kossuth Lajos Női Kör* valamennyi tagja.

Az öreg honvédek *Szentimrey Kálmán* parancsnok vezetésével jöttek el; ott voltak továbbá az országos függetlenségi párt, az országos honvédegyetlek központi bizottsága és más hazafias asztaltársaságok. A gyászemlékkünnep egy zoltár elnéklésével kezdődött. Ezután *Horváth Sándor* lelkész tartalmas emlékbeszédet mondott, amelyben megemlékezett *Kossuth Lajos* nagyságáról, hazafiságáról és hősiségéről. Elmondta, hogy az a szobor és az a mauzóleum, melyeket egykor emelni fogtak a nagy magyarnak, csak kis emlékek lesznek, melyeket az idők viharja romba fog dönteni. De az a szobor és az a mauzóleum, mely a magyarok szívének szeretetéből és emlékezetéből épül, örökké állni fog és örökké hirdetni fogja *Kossuth Lajos* nagyságát.

Végül a magyarok Istenéhez imádkozott és kérte, áldja meg Magyarországot és a magyar nemzetet.

A beszéd után a bizottság felállott és orponakisret mellett a Himnusz énekelt. A gyásznap után a gyászoló közönség kivonult a temetőbe, a sírhoz, amelyre a hölgyek díszes babérkoszorút helyeztek. A sírnál *Katona Sándorné* mondott beszédet.

A mai nap fontosságáról nem feledkeztek meg az I-ső éves *gyógyyszerzeshallgatók* sem. Kegyeletük-től vezéreltetve, kimentek *Kossuth Lajos* sírhöz, amelyről *Koritsánszky Ottó* beszédet mondott.

(Tisza Kálmán állapota.) A mai lapok megírták, hogy *Tisza Kálmán* állapota válságosra fordult és emiatt elhalasztották *Tisza* abbáziai útját. Mint ma értesülünk, *Tisza Kálmán* állapotában változás nem állott be. Az ősz államterápiu pyengéldék ugyan, de állapota egyáltalán nem válságos. Abbáziai utazásának idejét eddig még meg sem állapították és így azt nem is halaszthaták el.

Ő Felsege — végleges megállapodás szerint — holnap, pénteken délután háromnegyed 4 órakor utazik el. Vele megy közvetlen környezete, a hadsegédek és a király orvosa. A személyzet egy része holnap reggel két óra, a másik része pedig szombaton megy ő Felsege után. A király a mai kihallgatások után államügyek elintézésével foglalkozott.

(Tolnai Lajos halála.) Nyolc heti nehéz vergődés után az asztma megölte *Tolnai Lajost*. A halál reggeli négy órakor állott be és közvetlen oka agyszélhűdés volt. A boldogult író alsó-erdősor 3. szám alatti lakásán helyezték ravatalra s holnap pénteken délután 3 órakor fogják a gyászszobából a székesfővárosi tanács által felajánlott kerepesi-úti temető díszsírhelyére örök nyugalomra helyezni.

(Az országos középiskolai tanáregyesület kolozvári köre) a napokban tartotta V. felolvasó ülését, amelyen *Imre Sándor dr.-nak*, a kör buzgó titkáranak titkári jelentése után *Erdélyi Lajos dr.* budapesti ref. főgimnáziumi tanár az 1900-iki temesvári országos tanárgyűlésen felmerült egyik kérdésről, az *igedők kérdéséről* értekezett, egyúttal iskolai szempontból. A megvitatásra érdemes és tanítási szempontból is tekintetbe jövő kérdésben, melyről annyian és annyit írtak, de még nem oldották meg. *Erdélyi*, ki a nyelvtani egyszerűsítésnek a híve, a hazai és külföldi irodalom s különösen *Huntalvy*, *Szarvas*, *Bódiss Jusztin* és mások eredményeinek bírálása után arra az eredményre jutott, hogy a mai nyelvet s különösen a népnyelvet is figyelembe véve s lélektani alapon a gyermek nyelvérzékét is megfigyelve, a cselekvés és idő kategóriái egyszerűbben egyeztetethetők össze, mint eddig tették, s így a régebbi grammatika egyszerűbb kifejezései, különösen a magyarra és latinra, a legtöbb esetben

meghagyandók. *Erdélyi* szerint az igazságnak megfelelőbb, de csak egyszerűbb és könnyebben érthető lehet az újítás engedhető meg s tekintetbe véve, hogy mint az «összevont mondat» ellen írt tanulmányában is rámutatott, a gyermek kivált alsóbb fokon nem «bölcsész», nem szabad abba a hibába esnünk, amibe a legtöbb újabb nyelvtanító beleesett, hogy nem számolva az iskolai nehézségekkel, a nyelvtant elvont dolgokkal tömte tele. A felesleges teoriák tárgyalásából megmaradó időt *Erdélyi* szerint hasznosabban értékesíthetjük gyakorlatibb irányban. Az egyszerűsítés mellett a műsók egyszerűsítésének szükségese s amennyiben lehet, az egyszerűbb kifejezések használata mellett szólva, az elvont grammatizálás helyett a gyakorlatibb filológiai képzésre kívánja *Erdélyi* a sulyt fektetni a magyar is, meg a többi nyelvek tanításában is. A kör a felolvasó eredményeit kiemelve méltányolva egyhangulag magáévá tette és határozattá emelte. A tanulmány tudományosabb alakjában majd másutt lesz bemutatva s nyomtatásban is meg fog jelenni.

(Tolsztoj állapota.) A nagybeteg *Tolsztoj Leo* grófról minden nap válságos hírek jönnek. *Szent-Pétervárról* ma az az értesítés érkezett, hogy *Tolsztoj legfőbb csak két hétig élhet*. *Tolsztoj* gróf ereje rohamosan fogy s ezért nincs remény a fölépüléshez.

(A gyermekekért.) A főváros több iskolaszékének tagja újra mozgalmat akar indítani egy olyan cél érdekében, amelyre már szabályrendeletünk is van — az asztaltőkben. A mozgalom azt tervezi, hogy a főváros hatósága, a rendőrség és a jobb érzésű közönség akadályozza meg egyes szülőknek azt a gonosz szokását, hogy gyermekeit a korcsmába, kávéházba, mulatóhelyekre magával vigye. Igen okos, egészséges és üdvös ez a mozgalom, de lesz-e eredménye? Hisz törvény és szabályrendelet is tiltja a serdülő gyermekeknek a mulatóhelyekre való bevitelét, de ugyan ki gondol az ilyen törvényes intézkedés végrehajtására!

(Halálozás.) *Katona Zsigmond* kecskeméti gyógyszerész, volt negyvennyolcas honvéd 74 éves korában elhunyt *Keckeméten*.

Langer Viktor zeneszerző, a lipótvárosi bazilika karnagya tegnap reggel 60 éves korában *Budapestben* elhunyt.

Szotyori Nagy Károlyné, született *Csillery Gizella* március 18-án 45 éves korában meghalt *Budapestben*.

(Kossuth-serleg.) A függetlenségi és 48-as Kossuth-párt már régebben elhatározta, hogy minden évben *Kossuth Lajos* halálának évfordulóján a *Széchenyi lakomához* hasonlóan ünnepi lakomát rendez, melyen a pártnak egyik tagja emlékbeszédet mond az e célra készített Kossuth-serleggel. A párt bizottságot is küldött ki a serleg beszerzésére, mely bizottság tegnap megvizsgálta *Kacziány Odón* festőművész tervrajzát s azt némi módosítással el is fogadták. A bizottság elhatározta, hogy az első Kossuth-lakomát 1903. március 20-án fogják tartani.

(Honvédegyeleti gyűlés.) A képviselőház I. osztályu bizottsági termében ma délelőtt 11 órakor a 48-as honvédegyelet báró *Podmaniczky Frigyes* elnöke alatt gyűlést tartott, amelyen elintézték a segélyezés iránt legutóbb benyújtott kérvényeket.

(Színészönézet.) Minden önézetet tisztelünk, a művészt leginkább. De amit a színészegyesület legutóbbi gyűlésén, a művészi önézetet szent nevében csinált, azt nemcsak tisztelni, de még megérteni sem tudjuk. A nyomorgó, éhez, szerződésnélküli színészek minden reményességét megölte kegyetlen, — mondhatnók — embertelen ítéletével. Mert minden fontos és nem fontos oknak el kell ott számolnia, ahol éhez emberek kenyerért kiáltva nyújtják felénk kezüket. Azt igen helyesen és okosan tették, hogy a tulprodukción megakadályozni kívánván, a fölvételt megnehezítették, de már kész, pályavégzett emberekkel nem lehet hóhérmódra elbánni. Ezek az emberek szerződés nélkül állnak s az ortemok tisztességes kenyérkeresetet ígérnek nekik. Ha a színészegyesület méltóságos lovagjait sérti a dolog, ne adjanak kezét *brettlin* működő kollegájuknak, de az ő különben igen tiszteltreméltó magánérzelmeikért senkitől sem kívánhatják, hogy éhen forduljon fel. Szép dolog a büszkeség, az önézet, de csak úgy, ha nem mással fizettetik meg kiválóságunk árát. A színészegyesület pedig ilyes valamit csinált. A jölkött ember ritkán tudja magát az éhes helyzetébe beleképzelni, de hogy annyira fantázia nélkül szűkölködjék valaki, mint a színészegyesület vezetősége, az szinte hihetetlen. Eszszzerű okot a tilalom mellett csak egyetlen-egyet hallottunk, azt, hogy az artisták megrohanják és tönkre teszik a nyugdíjintézményt. Amde ez is körül lehetett volna bátyázni, csak egy kis jóakarát, csak egy kis szív kellett volna hozzá. Amde éppen ez volt, amit az egész gyűlés lefolyása alatt erősen nélkülöztünk. A színészegyesület kimondta a szegény emberekre a halálos ítéletet, de a társadalomból erős ellenzéki hangokat hallunk, melyek reményt adnak nekünk arra, hogy a szerencsétlen

szereplésükkel embereknek még sem kell éhen elpusztulniok a színészegyesület szent tekintélyeért, az úgynevezett művészeti önértéért.

— (Keresetetik egy levél!) Győr városban levelet kapott egy kis szőke leány a vőlegényétől. Az ablakban állott, amint bontogatta. Egyszerre a levél kicsuszott kezéből, aláhullott, a szél elkapta s vitte ki tudja hová! A szőke kis leány nem tudja most már, vajjon mi is volt a levélben. A lapban hirdetést tesz közzé, hogy husz koronát kap az, ki a levelet visszaviszi hozzá! Jó emberek keressétek meg a levelet, vigyék haza, nagyon várja ez a szegény, kicsi, szőke leány!

— (A tüdővész Magyarországon.) Az országos statisztikai hivatal az utolsó népszámlálás adatai alapján elszomorító kimutatást közöl arról, hogy hány tüdővész beteg van Magyarországon. E kimutatás szerint Magyarországon évenként 70—80 ezer ember hal meg tüdővészben, az összes tüdővész beteg száma pedig négyszázezer.

— (Az ó-budai takarékpénztár.) Az ó-budai takarékpénztár eltűnt könyvelőjéről most derül ki, hogy tulajdonképpen régóta és urfangosan csalta a takarékpénztárt. Számos idegen névre helyezte el apró betéteket s azután a könyveket meghamisította. S hogy rá ne lehessen jönni a manipulációra, a főkönyvben is meghamisította az összeget. A rendőrség azt hiszi, hogy Adler öngyilkos lett. A takarékpénztár egyre folytatja a kifizetéseket. Az eddig felmondott tételek a betétek tizenöt százalékát teszik.

Az igazgatóság felkérte a budapesti pénzügyeket, hogy segítsenek a takarékpénztáron, nehogy bonyodalmak támadjanak a betétek visszafizetéséből. A takarékpénztár ugyanis a betéteket váltókban helyezte el. Már most ha a betéteket egyszerre visszakövetelik és más segítség nincs, kénytelenek az összes váltókat röptön felmondani. Ez pedig a jobbra ó-budai iparosokból álló adósokra súlyos csapás volna. A bankok valószínűleg teljesítik a kérelmet.

Adler Károly főkönyvelő ellen, aki hamisított betéti könyvek alapján megkárosította az ó-budai takarékpénztárt, a főkapitányságon Markovich Ince rendőrfőosztály vezetője a nyomozást. Eddig tizenkét darab meghamisított takarékpénztári könyvet találtak, amelyek a következő nevekre vannak kiállítva: Handl Jozefin, Zehetner Ferenc, Fanta Alajos, Mayer Mária, Fanta Jozefin, Burián Róza, Schödl Róza, «B» betű. Janitz Izidor, R. Márton, Wechsler Jakab, Lakatos Karolin. A rendőrség nem csak Adler után nyomoz, hanem a bűntársát is keresi. A nyomozás során kiderült az is, hogy Adler hordárokat küldött különböző helyekről a betéti könyvvel a takarékpénztárba, és azokkal vétette fel a pénzt, amelyet azután tőlük egy megbeszélt helyen átvett. A 200 koronán aluli betétek kifizetését ma is folytatták. Ma már csökkent a jelentkezők száma, de még mindig oly nagy a tömeg, hogy a rendőrségnek kell fenntartani a rendet. A váltótárca vizsgálatára és a könyvek átnézése folyik és eddig minden rendben találtak.

— (Hazaáruló orosz ezredes.) Grimm orosz ezredes ügye — melyről mi is hírt adtunk, mint Varsóból jelentik — tegnap befejezést nyert. Az ezredes, akiről bebizonyosodott, hogy nemcsak Németországnak, de Ausztria-Magyarországnak is kénkedett, tegnap a haditörvényszék életfogytig való börtönrre ítélte.

— (Tanulók tolvajbandája.) A Kazinczy-utcai közszéki elemi iskolából öt tanuló kicsaptak, mert szervezett tolvajbandát alkottak és számos apró lopást követtek el. Az iskolaszék e szomorú ítélet alkalmából feliratilag kérte a fővárost, hogy az elzúllott iskolás gyermekek megmentése érdekében állítson föl a főváros javító intézetét és napközi otthonokat azoknak a részére, akik egész nap szülői felügyelet nélkül vannak.

— (Rövid hírek.) Letartóztatott nagykereskedő. Steinitz J. Sándor budapesti rövidáru nagykereskedőt a budapesti és bécsi hitelezői védegyesületek feljelentésére hamis bukás miatt a rendőrség letartóztatta. — Az aggyastyán büntette. Csikós István 82 esztendő gazdaember, Szalk-Szent-Mártonban, éjnek idején meggyilkolta 64 esztendő feleségét, hogy közös birtokuk egyedül reá maradjon. — Az egyetemi hallgatók vizsgádjait, akik nem jelentek meg a vizsgálaton, a közoktatásügyi miniszter rendelkezése az egyetemi jótékony és tudományos egyesületek javára fordítják. — Sikkesztő építómester. A rendőrség körözi Juhász Balázs építómestert, aki Davidovics Ede ügynökként egy 600 koronás, Mayer György által aláírt váltót vett át értékesítés végett. A váltót értékesítette is, de a pénzzel megszökött. — Har-

mincöt mágnás-család nevét törölték 1885 óta a főrendek névsorából, mert férfigón kihaltak. — A Budapesti Katolikus Kör tegnap tartotta közgyűlését Zichy János gróf elnökleite alatt, melyen az évi jelentést terjesztették elő és a választásokat tartották meg. A jelentés szerint a kör vagyona 515.825 korona, a teher 279.171 korona. Tagjainak száma 625 rendes, 203 pártoló. — Vivó-estély. Lovas Gyula vívómester és tanítványai f. hó 22-én, szombaton este 7 órakor, a Nagymező-utca 28. szám II. emeletén lévő vivó-teremben vivó-estélyt rendeznek. — A Magyarországi Hírlapírók Nyugdíjintézetének e hónap 23-ára egybehívott igazgatósági ülése, tekintettel az Otthon írók és hírlapírók körének ugyanakkor megtartandó közgyűlésére, e hó 25-én, kedden délelőtt 11 órakor lesz.

x Csuz és köztvény ellen elismert legkínzóbb szer a Zoltán-féle kenőcs. Ára 2 korona. Zoltán Béla gyógytárában, Budapest, V., Sétátér-utca és Szabadság-tér sarkán.

x Felhívjuk olvasóink figyelmét Herceg és Horvát, Budapest, Kerepesi-ut 52. szám alatt. «Adria»-szállóval szemben létező női-divat áruházára.

x Jelmez és népriséletű (szines és fekete) fényképek kaphatók nagy választékban Hatschek Miksa látszerésznel, IV., Eskü-út 5. (Klotild-palota), a Belvárosi kávéház mellett.

x Felhívjuk tisztelt olvasóink figyelmét Nics Béla fűszerkereskedőnek lapunk mai számában megjelent hirdetésére.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

* A király a Várszínházban. A főúri műkedvelők várszínházi előadásán tegnap este a király is jelen volt és Klotild hercegnővel a királyi páholyból nézte végig az előadást. A királyt megérkezésekor Wenckheim Frigyesné grófné és Zichy Aladár gróf fogadta.

* Meddő pályázatok. Három pályadíj felett döntött tegnap az Akadémia bíráló bizottsága. A Karácsonyi-jutalomért az idén vigjátékok pályáztak, de pályadíjra érdemes darabot egyik pályázó sem alkotott s így a díjat nem adják ki. Hasonlóan szomorú eredménnyel járt a Farkas-Rasko lírai költemény pályázat is, hol a díjat nem adták ki senkinek. A Teletki drámajutalomra huszonhat tragédia érkezett be és mivel a pályadíjat az aránylag legjobb pályamunkának adják ki, a bírálók A fekete cár című darab javára döntöttek. Hozzáértették azonban azt, hogy mivel ez a tragédia is gyöngye, a jellegű levelet nem bontják fel és a pályadíjat csak akkor adják ki, ha a szerző tőlőven belől személyesen jelentkezik érte. A fekete cár szerzője ma délelőtt jelentkezett Gabanyi Árpád, a Nemzeti Színház művésze személyében, akinek a levél felbontása után a díjat ki is fizették.

* Győri műtárlat. Május havában Győrben az országos képzőművészeti társaság műtárlatot fog rendezni. A társulat ügyvivője Paur Géza lent járt e célból Győrben, s sikerült is neki a győri végrehajtóbizottsággal megállapítani azokat a módosításokat, melyek lehetővé teszik a műtárlat rendezését.

* A magyar kultúra és a külföld. A külföldi tudományos társaságok rendszerint elsikkasztják Magyarországot és Ausztria kulturájáról beszélnek, ha esetleg a magyar irodalomról is van szó. Emiatt a Magyar Természettudományi Társulat tegnapi közgyűlésén Herman Ottó indítványára elhatározta, hogy azokat a hibás jelentéseket, melyeket a külföldi tudóstársaságok adnak ki — kijavítva az illető társaság titkárságához visszaküldik, megjegyezve, hogy Ausztria és Magyarország két különböző állam.

* Színészek kongresszusa. Az Országos Színészegyesület ma délelőtt folytatta közgyűlését. Az elnök napirend előtt bemutatta Márkus József tanácsos levelét, melyben a Variete ügyben tegnap hozott közgyűlési határozat ellen telebbezést jelent be. Liptai Károly indítványára a közgyűlés tegnapi határozatából kifolyólag tíz rendes tagból és két pótagból álló vegyes bizottságot választottak, mely a színész-iskolák ügyében a miniszterhez telterjesztendő memorandumot fogja megszerkeszteni. Pintér Imre előterjesztette Deák Péter javaslatát, amelyben a betegsegélyező és temetkezési egyesület felállítását kéri. E javaslatot véleménytel végezték a tanácshoz utasították. Majd a színészek özvegyeinek és árváinak adandó segély telemeletét kérte a tanács, melyet azonban a közgyűlés elutasított. A számvizsgáló bizottság jelentését tudomásul vették és a felmentvényt megadták.

jobb és olcsóbb, mint bárhol ép úgy készpénzért, mint részletfizetésre,

kapható: **GONDA S.** butorraktárában

Képes butoralbum 50 filléres postabélyeg beküldése mellett kapható. A ki ezen lapra hivatkozik, 50% árengedményben részesül.

* Az operai zenekar dolga. Az operai zenekar tegnap kapta meg a belügyminisztertől a választ kívánságaira. A belügyminiszter a kívánságok nagyobb részét teljesítette. Fizetésemelést, érdem szerint fizetésjavítást helyez kilátásba s 25.000 koronát engedélyez azonnali fizetésemelésre. Végül kijelenti, hogy 10 évi szolgálat után mindenki véglegesítettnek tekintheti magát. A zenekar megnyugvással fogadta a választ.

* A Zeneakadémia hangversenye. A Zeneakadémia tegnap rendezte az intézet termében ötödik nyilvános hangversenyt, melyen nagy közönség jelent meg. A hangversenyen különösen Erkel Sándor, Kiss Klára, Sternheim Malmint, Radó Elek és Kőszegi Sándort tapsolták ügyes előadásukért.

* Övönök óraterve. Nagy Béla, Tolna vármegye kir. tanfelügyelője tolnoka összeállította s Arva J. szegzárdi könyvkereskedő kiadta az összes övönök és állandó menedékházvezetők számára a heti óratervet és az egész évi tananyagának hónapokra való felosztásáról szóló kimutatást egy füzetben bő magyarázattal, mely által a munka teljesen meg van könnyítve. Az óratervet az övönök falra függesztheti, a tananyagkimutatást szembe előtt tarthatja s a látogatóknak rendelkezésére bocsáthatja. Ára 1 korona. Szintén ott kapható Nagy Béla Tájékoztatója és Hátáridő-Naplója 50—50 fillérért.

* Színházak műsora március 20-án. Operaház: Tanhauser és a wartburgi dalnokverseny. (Kezdete 7 órakor.) — Nemzeti Színház: Pogány Gábor. (Kezdete fél 8 órakor.) — Várszínház: A pártütők. (Kezdete 7 órakor.) — Népszínház: Az aranyos. (Kezdete 7 órakor.) — Vígyszínház: Délután: Balatoni rege. Este: Kuruc Feja Dávid. (Kezdete fél 8 órakor.) — Magyar Színház: Lotti ezredei. (Kezdete fél 8 órakor.) — Uránia: A szultán birodalma. (Kezdete fél 8 órakor.)

Törvényték.

§ A Kuria akasztat. A Kuria tegnapi ülésén meg erősítette a gyöngyösi törvényték amaz ítéletét, mely Takár Józsefet és Dani Józsefet rablógyilkosság miatt kötél által végrehajtandó halálos ítélettel sújtotta.

§ Krivány elítélése. A nagyváradi táblán tegnap tárgyalták az aradi sikkasztó Krivány ügyét. A tábla a törvényték ítéletével szemben a kilenc évi fegyházbüntetést nyolc évre szállította le és a három évi vizsgálati fogságot is beszámította.

§ A brutális lakatos. Kaum József lakatosmester sajtópert indított Tarján Vilmos hírlapíró ellen, ki azt írta róla a Friss Újságban, hogy az inasaival brutálisan bánik, kinozza őket s egyiket holtra verte. Ma tárgyalta ezt az ügyet a budapesti büntető törvényték sajtótanácsa s miután a közérdekből elrendelt bizonyítás során kiderült, hogy Kaum csakugyan brutálisan bánat inasaival, sőt egy esetben halált okozó súlyos testisértés miatt bünvádi eljárás alatt is állott, a törvényték vádlottat felmentette. A panaszos felebbezett.

SPORT.

× Oxford Budapesten. Az oxfordi egyetemi ifjak athléta csapata szombaton este érkezik Budapestre. Fogadtatásukra a Magyar Athletikai Klub nagy előkészületeket tesz. A fogadó-bizottság élén a Klub elnöke, Andrassy Géza gróf áll. Az oxfordi csapat a legjobb magyar csapatokkal fog football-tornán küzdeni, aminek érdekességét növeli az a körülmény, hogy ez az angol csapat mondható a világ egyik legkiválóbb football-csapatának. A richmondiaikat, a cambridgei csapatot legyőzték többször s így nem egy ízben elnyerték az «Anglia legjobb csapata» nevet.

KÖZGAZDASÁG.

Udvarhely vármegye közigazdaságának alapfeltelei. Udvarhely vármegye közigazgatási bizottságának e hó 12-én tartott ülésén Daniel Lajos közigazdasági előadó a megye közigazdasági állapotával részletes jelentésben foglalkozott. A birtokrendezés már halaszthatatlan. A szerző-szét szórt földek, melyeknek sem területeik nagyságáról, sem alakjukról senki kezeséget nem vállal: nemcsak birtokpereket idéznek elő, hanem a hitelnek sem adnak bizonyos alapot. Az egyes földdarabokhoz földeutak nem vezetnek s e miatt sokszor bevetett földeken kell keresztül menni. Talajirtást, vízelveze-

BUTOR

BUDAPEST,

csakis VII. kerület, István-tér 7. sz. a/

tést senki nem csináltat, bár majd minden község határain vannak belvizes területek.

Ezeket tekintetbe véve javasolja, hogy a bizottság felírattal keresse fel a földművelésügyi minisztert, hogy az új tagosított törvényjavaslat elkészítésénél a következőkre legyen figyelemmel:

a) Működő mérnök csakis állami alkalmazott lehessen, mert tapasztalat szerint magán vállalkozók, vagy alérletbe adják a munkálatokat, vagy legtöbb esetben megbízhatatlan alkalmazottak által működnek, illetve dolgoztatnak, kik gyarló díjazások mellett a birtokosokat zsarolják. b) Becslőkül is csak szakértő és oklevéllel rendelkező egyének legyenek választhatók. c) Kulturmérnök már a felvétel vagy a becslés befejezése után, tehát az elhelyezkedés előtt, készítse el a szükséges vizlevezetési, lecsapolási stb. terveket és ezek az elhelyezkedés és az utak kijelölésénél figyelembe véssenek. d) Gazdasági szakértő véleménye már az elhelyezkedés tervezetéről is kikérendő s lehetőleg figyelembe veendő.

c) Minden község területén a belsőségek területeinek megfelelően közlegelő a tejelő marhák és a disznósorda részére kihasítandó. f) Amely község határában az egyes dűlőkben igen nagy eltérések vannak, az elhelyezkedés dűlőnként történjen. g) Mivel a tagosítási költségek rövid időn belüli megfizetése igen nagy teherként nehezedik a birtokosokra, óhajtható volna, hogy állami garancia mellett hosszabb lejáratu birtokrendezési kötvények bocsáttassanak ki, mely kötvények és kamatai biztosítására, minden olyan község birtokosaira, melyben a birtokrendezés még nem fejeztetett be, — vagy meg se kezdett — megfelelő százaléku pótdó vettetik ki, mely adó azonban 3—4 százaléknál magasabb ne legyen. h) Az állam vállaljon nagyobb százaléku hozzájárulást a tagosítási költségekhez, mert a mostani 20 százalék igen kevés és nincs arányban azzal a munkával, melyet ezen a címen kíván, mi a mérnöki munkálatot legalább is 40 százalékkal drágította meg.

Tejzövetkezet Kolozsvárott. Kolozsvárott tejzövetkezetet akartak létesíteni a kolozsvári és a környékbeli tejtermelők. A zövetkezettel nem csak a tejtermelést akarják előmozdítani, hanem tisztán kezelt s jó tejet adnak a nagy közönségnek is. A zövetkezet tekintve a célt, mit el akar érni, vámkedvezményt, s a vasuton szállítási kedvezményt kér a kormánytól. Darányi miniszter megígérte minden lehető eszközzel a támogatását. A zövetkezet egyelőre csak Kolozsvár környékéről s a szomszédos vármegyék könnyen megközelíthető vidékeiről fogad el üzletrészeseket.

A budapesti városi villamos vasút részvénytársaság ma délelőtt tartotta Falk Miksa elnöklése alatt XI-ik évi rendes közgyűlését. A közgyűlésen a kormányt Abonyi Emil miniszteri tanácsos kép-

viselte. Az évi mérleg szerint az összbévetel 3 millió 106.557 korona, a kiadás 2.241.447 korona volt. Nyereségképpen a múlt évről áthozott fölösleggel együtt 884.996 korona maradt. Ez összegből 574.030 koronát osztalékra fordítanak. A régi igazgatóságot a közgyűlés egyhangulag újra megválasztotta.

BUDAPESTI TŐZSDÉK.

Gabona-tőzsde.

Készárú-üzlet.

A kereslet javulása mutatkozott ma is a piacon, a kínálat azonban rátorosabb lett, és magasabb árakat igényelt. Forgalom tehát nem fejlődött ki és mindössze 4000 métermázsza kelt el 5 fillérig magasabb árakon.

A sokszor hangoztatott és ismét elődázott kérdés az őrési szabályozásnak ma is toglalkoztatja az érdekelteket. A budapesti malmok által tartott előértekezetek eredményeképpen ma a vidéki malmok részvétele mellett tartják a konerenciát, melynek eredményéről csak holnapai jelentésünkben számolhatunk be. Már ma is jelezhetünk azonban annyit, hogy az üzemszabályozás létrehozásától nem sokat tartunk, mert az érdekelteket a fővárosi és vidéki malmok között — tekintettel az osztrák malmok áldatlan versenyére — nehezen hidalhatók át.

Tiszaméki: 100 mm. 78 k. 9.60 korona, 100 mm. 78.5 k. 9.60 korona, 300 mm. 78 k. 9.55 korona, 100 mm. 77.5 k. 9.40 korona, 100 mm. 76.5 k. 9.25 korona, 100 mm. 75.5 k. 9.25 korona.

Szarvasi: 1000 mm. 77 k. 9.45 korona.

Felsőmagyarországi: 250 mm. 76 k. 9.20 korona.

Bácskai: 2700 mm. 75.5 k. 9.20 korona.

Rozs: 100 mm. 7.475 korona.

Arpa: 2200 mm. 6.125 korona.

Zab: 100 mm. 7.80 korona, 100 mm. 7.75 korona, 300 métermázsza 7.55 korona, 100 mm. 7.50 korona, 100 mm. 7.475 korona, 100 mm. 7.475 korona, 180 mm. 7.40 korona.

Tengeri: 1500 mm. 5.275 korona, 200 mm. 5.20 korona.

Köles: 300 mm. 4.50 korona.

Folyó hó 18. este 6 órától 19-én este 6 óráig

	érkezett	elment
buzza	1583 mm.	50 mm.
rozs	950 »	»
árpa	807 »	»
zab	1799 »	2148 »
tengeri	103 »	8839 »
repece	»	»
liszt	204 »	9621 »
korpa	»	2843 »

Határidő-üzlet.

A külföld lanyha jegyzései ma nem befolyásolták a piacot, ahol a helyi érdekek mindinkább előtérbe nyomulnak. Erre enged következtetni ama körülmény is, hogy ma az áprilisi buza árfolyama a májusi buza árfolyamát néhány fillérrel túlhaladta. Az irányzat egyébként szilárd volt, kivéve a zabot, mely ciklik rohamosan vesztett magas árfolyamából.

Délben jegyez:

áprilisi buza	9.17—9.18
májusi buza	9.14—9.15
októberi buza	8.18—8.19
áprilisi rozs	7.38—7.39
» zab	7.30—7.31
májusi tengeri	5.21—5.23

Érték-tőzsde.

Előzősde: Osztrák hite részvény 697.50. Magyar hitelrészvény 711.50 Korona járadék —. Leszámitoló 446.— Jelzálog 481.50. Rimanurányi —. Államvasut 677.25. Déli vasut —. Alpesek 394.— Városi villamos 812.— Közuti vasut —.

Zárlat: Osztrák hitelrészvény 697.50. Magyar hitelrészvény 712.25. Korona —. Leszámitoló 447. Jelzálog 481.50. Rima 497.50. Államvasut 677.— Alpesek 394.— Városi villamos 812.— Közuti vasut —.

A szerkesztő postája.

(Kéziratokat nem adunk vissza.)

Egy magyar nő. Minden nap d. e. 11 órától d. u. 2 óráig, vasárnap kivételével.

H. K. Budapest. Nagyon köszönjük.

Fabusi kislány. Az elbeszélésnek vannak kedves részei, de nem tudta egységes formába önteni mondani valót.

P. E. Szt. Jakab. Tegnap üzentünk. Jó lesz, ha megírja az illető tanfelügyelőnek, hogy folyamodványát felküldte a miniszteriumba.

B. I. Seps-Szentgyörgy. Már e figyelmeztetés előtt úgy tettünk. Jón vasárnap.

(g.) El van intézve.

Sz. T. (Margit különös esete.) Ez igazán különös eset, érdekes is, de «sok a jóból». A kéziratot kivételesen egy pár hétig megőrzzük.

E. M. K. E. Kibéd. Kérvényüket a földművelésügyi miniszterium már elintézte. Az oltóanyagok egy részét engedélyezték. A miniszterium értesítését is megkapják a napokban.

Beifeld Bankház Budapest.

Karoly-körút 1. szám.

Vesz és elad sorsjegyeket, értékpapirokat és állam-papirokat a napi áron, részletfizetésre: beváltja a kis-sorsolt sorsjegyeket. — Pénzkölcsönt nyújt mindennemű sorsjegyekre.

Laptulajdonos a «Magyarság» kiadóvállalata.

HIUSÁG.

Regény.

65

Irta: Gaal Mózes.

— Ha jól mulatott, megbocsátok — felelé jökedvet szinlelvé.

— Nagyszerűen! ... Ne egyék mind meg a sonkát, mert éhes vagyok ... Kérlek, mama, drága, csengess a szobalánynak, vagy a kis-asszonyoknak ...

— A kisasszonyoknak kár volna csengetni, mert úgy sem jöhet! — jegyzé meg Darvas.

— Hogyan, csak nem beteg szegény! — sajnálkozik Olga.

— Nem beteg, csak hirtelen kilépett a szolgálatból.

— Lehetetlen! Sürgőnyt kapott?

— Nem, én küldöttem el ... No de ez mellékes. A szobalány készít majd teát. Mig átöltözködnek, az asztalon is lesz.

— Miért küldötte el? ...

— Arról beszélünk majd később ... Gabikának egy kis láza van. Az arcoskájja ki fog sebesedni.

— Szent Isten! ...

— A karocskáján csipések jelei vannak ... szóval a kisasszony hirtelen elhagyta a házat. Különben minden rendben van.

Olga ajkába harapott. Kíérezte férje szavaiból a gunyt. Leplezett, finom guny volt és Demeter egy árva szót sem szólott. A mama a szobájába vitette a teát és sonkát.

— Miattam nem jön ki — jegyzé meg halkan Demeter.

— Ne bánd, öreg! — viszonzá Gábor.

Olga átöltözött és ismét nyájas volt az arca.

— Valaki ma rossz kedvében van ... nem te boszantottad meg, Demeter? ...

— Nem hinném. Igen tréfás történetet mondtam el neki egy urról, aki nem sok idővel ez előtt diszkótésü könyveket lopott tőlem s ma megláttam őt, amint a Bozzai Pista fogatán kosikázott.

Olga ügyetlenül tartotta kezében a rumos üveget, kicsuszott.

— Ah, az nagyon érdekes! — mondá tompa, színtelen hangon.

— Nem érdekes, csak természetes. Aki gavalér, az gavallér, a magunk fajta filiszter pedig komisz ember! Ebből láthatod, hogy Gábort nem haragítottam meg.

— Ha én haragszom, akkor irtózatot esuf az arcom — mondá Darvas. Szerencsére nem haragszom meg gyakran ... Egyébről is beszélgettünk s ez magát is fogja érdekelni ...

— Kíváncsi vagyok reá!

— A kisasszonyt elküldöttem, mert nem bánt jól a fücskával. Nem történt vele semmi igazságtalanság, ebbe tehát nyugodjék bele. Nem is szándékozom — azaz hogy szándékozunk — úgy-e kisasszonyt fogadni a gyermek mellé.

— De hát mit csináljunk?

— Kívánsága szerint még két szobát kapunk a jövő hónaptól kezdve a lakáshoz. A nyugalmazott kapitány elvett egy órásné, akinek pénze van — s kiköltözik. A lakás tágasabb lesz — s úgy gondoltuk Demeter barátunkkal, hogy édes anyámat visszahívjuk ... Nos, mit szól a tervhez?

— Hogy mit szólok? — kérdé Olga fojtott hangon — azt hiszem, hogy ... jó ... lesz — tevé hozzá könnyedén, vállát vonogatva ... aztán szép homlokán két redő képződött, az ezüst villával dobolt az asztalon. Hőfehér ujján

a háromköves gyémánt gyűrű haragos zöld szinben égett.

— Beszéljék meg a mamával ... mi kigondoltuk, én úgy óhajtanám, természetesen a maga beleegyezésével ... De hagyjuk! Kik voltak a zsuron?

Olga vontatva, kelletlenül sorolta el a nők neveit ... Darvas egyet-kettőt ismert közülök.

— Csupa nők voltak?

— Nem, ... voltak férfiak is! ... Ott volt Berzotai, Scháber, ... Veécs, ... aztán Kilyéni ... s még egy néhányan. Igazán nem is emlékszem mindenikre.

— Bozzai Pistának is ott kellett lennie — vágott közbe Demeter, az a budapesti felsőbb tizezernek ma a divatos becége! ...

— Ő is ott volt — veté oda Olga meglepő közönyösséggel ... Azt hiszem, többet beszélnek róla, mint amennyi igaz ...

E pillanatban a kis gyermek a szomszéd szobában felsirt álmából.

Olga máskor csengetni szokott a kisasszonyoknak, most azonban maga sietett a gyermekhez. Demeter jelentős pillantást vetett Gáborra:

— Ezen az uton kell tovább haladnod ... Isten veled! ... Ments ki Olga előtt, hogy bucsuljanul távozzom.

Olga azért ment maga be a gyermekhez, hogy a kellemetlen beszéd tárgyat elejtse ...

És mikor már Gábor a nehéz napi munka után édesen aludt, Olga még egyszer végig gondolta a zsurt. Bozzai Pista szeme szinte elperzselte, úgy lobogott ... «Csak a maga édes lényá vonzott ide» ... Aztán a stiklik, a futtatások, az algiri hecc, a Rivierák ... Milyen sok helyütt volt ez az ember! ...

(Folyt. köv.)

Leltár után!

Az árak olcsóbbak, mint eddig voltak.

1 vég finom Chiffon 30 rőf ...	4.25	1 ablakra való gyapju-függöny ...	1.25	1 legujabb divatu francia batiszt ruhára	
1 " finom család vászon 30 rőf ...	4.25	1 garnitour ágyterítő (3 drb) 4.50, 5.25, 6.50		minden dísz és hozzávalókkal együtt	2.50
1 " ágyhuzat cérna-minőség 30 rőf ...	4.25	1 gyászruhára való kelme minden hozzá-		Színes és fehér himzett selyem gázi	
1 cachmir vagy cloth-paplan ...	3.25	való és díszszel ...	3.50	kelmék dupla széles, fele árért kap-	
1 valódi finom atlasz-paplan ...	6.-	1 remek színes utcai ruha hozzávaló és		hatók és pedig méterje ...	0.60
1 ablakra való cérna csipke-függöny	1.50	díszszel ...	3.50		

Vidéki rendelések lelkiismeretesen eszközöltetnek.

HERCZEG és HORVÁT

Budapest, VII. kerület, Kerepesi-ut 52. szám alatt. Adria-szállóval szemben.

SZINHÁZAK.

Pénteken, 1902 március 21-én.

M. KIR. OPERA.

Hugonották.
Kezdete 7 órakor.

VIGSZINHAZ.

Kuruc Feja Dávid.
Kezdete fél 8 órakor.

Nemzeti színház.

A bor.
Kezdete fél 8 órakor.

Magyar színház.

Fifne.
Kezdete fél 8 órakor.

NÉPSZINHAZ.

Egy görbe nap.
Kezdete 7 órakor.

URANIA.

A szultán birodalma.
Kezdete fél 8 órakor.

HATSCHEK MIKSA

Optikus (azelőtt Váci-utca) most:

IV., Eskü-ut 5. (Klotild-palota.)
A „Belvárosi Kávéház” mellett.

Jómes- és népviselet-fényképek (színes) nagy választékban.
Szinhasi látócsók 4 frittól feljebb. Vadász- és verseny-távosók 8 frittól feljebb. Szemüvegek, orrszorítók és lorgnották 1 forinttól feljebb.
Légnyomórők 4 frittól felj. Hőmérők 40 krtól felj.

Műszemek
Fényképező-gépek 75 krtól illetőleg 8 forinttól (nagyobb 6 forinttól) feljebb. Szerek napi árért.
Kirchner-féle citera-gltár és hegedő-húrok.

Első hazai zongoragyár!

HEVESI BALÁZS UTODA HARKAI M.

zongoragyáros, állami iskolák szállítója

ajánlja saját készítményű zongoráit, mely versenyez bármely külföldi zongorákkal.

Budapest, Deák-tér 6. szám.

(Anker-udvar.)

Alapított 1800-ban.

Milleniumi nagy érmmel, kitűnő jó és szép munkahaladás, jó ízlés, versenyképességért; 1893. évi ipar, egyesületi ezüst-érmmel kitüntetve.

Elvállalok minden e szakmába vágó javítást, hangolást és levágást.

Íróasztalok, ♣♣♣♣♣

♣♣♣ Könyvszekrények

mindenféle kivitelben és formában
legolcsóbb áron kaphatók

Dudik Jánosnál

BUDAPEST,

VII. kerület, Rózsa-utca 34. sz. alatt.

Árjegyzékek 60 fillér beküldése ellenében küldetnek.

Legjobb árban veszem s forgalmi és régi bélyegeket minden mennyiségben veszek, cserélek, eladok

PRÜCKLER J. G.

BUDAPEST,

IV., Koronaherceg-utca 3. szám.

Sanid labdacok befecskendezés nélkül!

A legmakacsabb heveny és idült folyásoknál legbiztosabb gyógyszer

férfiaknál és nőknél egyaránt biztos szer. — Egy üveg 100 labdaos tartalommal és használati utasítással 6 korona. — Vidékre 6 kor. beküldés mellett bérmentve vagy utánvétellel.

Kapható a „Magyar király” gyógyszerertárban Budapesten, Marokkói-u. 2.

1 kg. legfinomabb kockacukor 45 kr., 5 kilós dobozban.

Alapított 1888-ban. Telefon 55-66.

NICS BÉLA

fűszer-, csemege-, bor-, tea-, rum-, magyar és francia cognac- és úsvány-vizkereskedése

BUDAPEST,

VIII. ker., József-körut 69. szám. (Pál-utca sarok.)

A legjobb és legfrissebb fűszer és élelmi szereket a legolcsóbban házhoz szállítom, számos elismerés, kívánatra részletes árjegyzék, helybeli megrendelést azonnal házhoz szállítok, vidéki megrendelést a legpontosabban eszközölök! 1 kg. kávé 1.10 frt. 1.20 frt, 1.30 frt, 1.40 frt, 1.50 frt, 1.60 frt, 1.70 frt, 1.80 frt, 1.90 frt, 2 frt, 2.10 frt; minden fajban a legjobb minőség.

Friss és megbízható bácskai tojás husvétra!

1 kg. legfinomabb kockacukor 45 kr., 5 kilós dobozban.

MAGYAR ÁLTALÁNOS HITELBANK.

Hirdetmény.

A részvényesek mai napon tartott közgyűlésének határozata szerint az 1901. évre megállapított osztalék részvényenkint

30 koronával fog f. é. április 1-től kezdve

az 1902. évi május 1-én esedékes 11. számú szelvénynek beszoállítására ellenében

Budapesten: a társaság pénztáránál,
Bécsben: a K. K. priv. Oesterreichische Credit-Anstalt für Handel und Gewerbe című intézetnél,

Berlinben: a Direction der Disconto-Gesellschaft című intézetnél, vagy S. Bleichröder bankházánál,

Fiumében: a Fiumei hitelbank részvénytársaságánál.

M/m Frankfurtban: a Direction der Disconto-Gesellschaft című intézetnél az ezen beváltó-heiyekei szokásos üzleti órák alatt kifizetett.

A szelvények háttaljukon címbélyeggel vagy aláírással ellátva, vagy pedig azok számait sorsszám szerint tartalmazó jegyzékek kíséretében nyújtandók be, a mhez a szükséges nyomtatványok az említett beváltási helyeken ingyen kaphatók.

Budapest, 1902. évi március 19-én.

A Magyar Általános Hitelbank Igazgatósága.

A legnagyobb világhírű cipő-áruház

Budapesten

Agulár Dávid

Erzsébet-körut 6/o szám.

Ingyen féltalp v. sarok v. bármily javítás. Ingyen színes vagy feketebőrkenőcs vagy suvix. Tartósságáért írásilag jótállok.

Nem tetszés esetén a cipőt kicserélem vagy a pénzt visszadom.

Női-cipők:	Férfi-cipők:
Zerge, cugos v. fűzős ... 3.-	Borjubőr, cugos, sima v. beütéses ... 3.-
Zerge, gombos, kesztyűszár ... 3.50	Vix-calf, fűzős v. betétes ... 3.20
Sovró, lakk v. kesztyűbőr, fűzős ... 3.60	Föltűnő elegáns box-calf ... 4.-
Zerge v. színes kereszt-csattal ... 2.20	Pincercipő, alacsony sarok ... 1.20
Lastin, szivalaku cugos ... 2.60	Szegényeknek uri v. női cugos ... 2.80

Gyár saját háromemeletes házamban, 80 lakóval, hol több, mint 100 munkást foglalkoztatok. Konkurencia ki van zárva. Vidéki megrendelésnél olyant küldök, mintha az illető kiválasztotta volna. Árjegyzék több 100 divatos ábrával bérmentve és ingyen.

Eladás nagyban és kicsinyben!

Eladás nagyban és kicsinyben!

BUTOR-ELADÁS.

Dus választék szilárdgyártmányu asztalos és kárpitozott butorokban egyszerű és a legdiszesebb kivitelben.

Dósa Kálmán asztalos és kárpitos, Budapest, Erzsébet-tér 18. szám, I. emelet.

Eladás nagyban és kicsinyben!

Eladás nagyban és kicsinyben!

APRÓ HIRDETÉSEK.

Az apró hirdetések árát előre kell fizetni. E rovatban minden szó egyszeri beiktatása 2 fillérbe, vastagabb betűből 4 fillérbe kerül. Fővilágosítást ad a kiadóhivatal, ha a hirdetés alatt álló kis számot közlik vele. Levélbeli tudakozásokra pontosan válaszolunk, ha a szükséges postabélyegget bekezdjük. Vidékről igen kényelmesen bekezdhetők az apró hirdetések postautalvánnyal, mert a postautalvány szelvényére az apró hirdetés szövege is könnyen elfér. Az eljárás igen egyszerű, mert mindenki kiszámíthatja az apró hirdetés árát. Apró hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban, Szentkirályi-u. 28. sz.

Népszínház közelében

egy tágas 2 ablakos utcai szépen butorozott szoba, külön bejárattal a lépcsőházból, esetleg ellátással is, intell. urnak kiadó. VII. ker., Kertész-utca 4. sz., II. em., 6. ajtó.

Elfogad

női ruha varrást, fehérneműt, gyermekruhát és átalakítást olcsó árért kitűnő varródnő, Ferenc József-rakpart 19. f. 2202

BUTOROK

uj, valamint csak kevésbé használtak, képek, varrógépek, perzsaszőnyegek, 1 fehér gyermek pólyaszekrény, órák, lámpák stb. stb. csodálatosan olcsón vásárolhatók Budapesten, VI., Gyár-utca 2., a Vakok intézetével szemben.

Egyházi szerek,

lobogók, képek és könyvek legolcsóbban kaphatók:

Szüts és társánál,
Budapesten, IV., Ujvilág-utca 2. sz.

Nyugodt otthon

lehet élethossziglan baranyamegyei kis faluban, róm. kath. intelligens fiatal családnál, ki 3000 koronával elősegíti anyagi helyzete rendbehozását. A pénz 2/3 része jövedelmező gazdasági befektetéshez szükséges. Hálaérzelmekkel párosult figyelmes, gyöngéd bánásmód biztosított. Cím a kiadóhivatalban.

Nádszékfonások

bármily nembenigen o'csón elfogadtatnak. Budapest, VIII. ker., Tömő-utca 36. I. em. 10.

Szőlőbirtok

eladó a főváros közelében. egészséges vidéken, nyaralásra, állandó lakásra, sőt tőkeelhelyezésre is alkalmas; vicinális, vasutállomás helyben. A birtok áll a faluban egy és fél hold beltelken, szilárd anyagból épült hatszobás lakházból, melléképítményekkel, istálló stb., dísz- és gyümölcsös kerttel, külön vincellérklakból és a községi szőlőben 10 m. holdat meghaladó szőlőből. Cím a kiadóhivatalban. 2039

Alsós szabályai.

Többjeles kodifikátor közreműködésével írta Hamvas Pál. 50 fillér előleges bekezdése ellenében bérmentve küldi Barta Lajos könyvkereskedése, Budapest, V., Lipót-körút 20.

Német-francia

bonne kerestetik Kolozsvárra előkelő családhoz, három gyermek mellé. Fővilágosítást lehet kapni délután 3-4 óra között Wessely-utca 65. II. em. 20.

Alkalmi toillettek,

női bál, estély, színházi ruhák, keveset használva, jutányos áron eladók. Megtekinthetők d. e. 11-1-ig. Cím kiadóhivatalban. 2041

BUTOR
Kézpénzért vagy részletfizetésre legolcsóbban **FUCHSBODOG-nál** kapható
Budapest, József-körút 26. szám.
Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

Box-Calf

borjubőr ma a világ legjobb és legtarthatósabb bőre, nem kell víxelni, viselésben pedig szép és elegáns. Mértéknek elegendő a lábnak párosított való körülrögzése. Kizárólag saját készítmény. Föltétlen jó állás.

Arjegyzék ingyen és bérmentve.
Borjubőr, sima, strapára való 3.20. Borjubőr betétes 3.—. Borjubőr bergsteiger, gavallérforma 3.20. Box-calf, bergsteiger, föltűnő elegáns 4.—. Divatos barna bagaria bergsteiger, elegáns 4.—. Lakk, cugos v. bergsteiger 4.—. Női zerge cugos v. fűzős 3.—. Box-calf fűzős 3.50. Barna divatos fűzős v. gombos 3.50. Lakk, cugos v. fűzős 3.50. Gyermekcipők 3 évig 1.—.

Agulár Ede

Budapest, VII. ker., Kerepesi-ut 22. sz.
Az Uránia-színházzal szemben.

Férfiak ingyen kapnak

olyan új találmányu orvosságot, mely az elveszített erőt újra meghozza. Próbacsomag s egy száz oldalas könyvet postán, jól becsomagolva, ingyen kapnak mindazok, akik érte irnak. Ez a legbámulatramítóbb csodaorvosság, mely megmentett ezeket, akik fiatalkori kihágások folytán nemi bajokban, szifiliszben valamint elveszített férfi erőben szenvednek. Ez okból elhatározta az intézet, hogy egy ingyen csomag orvosságot magyarázó könyvvel együtt mindenkinek ingyen küld. Ezzel a házi orvossággal a baj otthon gyógyítható, s mindazok, akik fiatalkori kihágásokból származó nemi bajokban, szellemi elgyengülésben, vagy krónikus bajokban szenvednek, otthon gyógyíthatják magukat. Ez a gyógyszer közvetlenül azokra a szervekre hat, ahol a megerősödés szükséges, csodálatos eredményt győgyítja az évek óta tartó betegségeket.

Öreg, fiatal egyaránt irhat a State Medical Institutnak az alant jelzett címre, ahonnan a csomagot rögtön elküldik.

Az intézet leginkább azokat akarja megmenteni, akik kezelés céljából az otthonukat nem hagyhatják el. A próbacsomag megmutatja, hogy mily könnyen gyógyíthatók ebből a rettenetes bajból otthon. Az intézet kivételt nem tesz. Mindenki irhat érte bárholon magyarul, mire titoktartás mellett postafordultával egy ingyen csomag orvosságot kap magyarázó könyvvel együtt. Irjon még ma. A csomag oly szépen be van csomagolva, hogy a tartalmát senki sem fogja megtudni:

A levelet így kell címezni:
State Medical Institute, 75 Elektron Building, Fort Wayne Ind. Amerika.

A levelek mindig bérmentesítendőek.

Szabadalmazott Sport-fénymáz.
Minden lehető színű fénymáz, mint pl. sárga, barna, bordeaux, vörös és legfinomabb fajta fekete fénymáz gyártók. Színes fénymázaim használásánál ugyanazon eljárás szükséges, mint a fekete fénymáznál, a dobozba egy csöp víz öntendő, kis tiszta kefével a cipő bekenendő és egy másik tiszta kefével kifényesítendő. Ennek megtörténte után a cipők ajaknak megfelelnek. Világos fénymázaim nyers bőroknál is használhatók és pedig mindig csak ugyanazon eljárás, mint a fekete fénymáznál.
LUSTIG MIKSA
sport-fénymáz minden színben.
Gyár és raktár: Gyár-utca 43.

Kávé
4 és fél kiló vételnél, mely több fajta is lehet, elvámolva és bérmentve utánvétellel küld

1 kiló háztartási kávé	frt 1:15	1:20	1:30
1 kiló Cuba kiv. finom kávé	" 1:40	1:60	2:—
1 kiló Mocca-kávé	" 1:40	1:60	2:—
1 kiló Arany Jáva	" 1:40	1:60	2:—
1 kiló igen finom pörkölt kávé	" 1:30	1:60	2:—

Eisele-kávéraktár
BUDAPEST,
Nefelejts-utca 8-ik szám alatt.

11/902. szám.

Versenyárgyalási hirdetmény.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter ur rendeletére a Bega hajózáscsatorna Nagy-Becserek és Titel közötti szakaszán létesítendő écskai és bégatorkolati kamara-zsilipekhez és duzzasztó művekhez 1902. évben szükséges:

255.7 m³ zuzott vagy folyamkavics, 4798.1 m³ kőhányási és 1864.3 m³ körakat és köburkolati I. o. terméskő szállításának vállalati uton való biztosítása céljából

1902. évi április hó 5-én délelőtti 10 órakor

az Alsó-Bega-hajózási m. kir. kirendeltség hivatalos helyiségében (Nagy-Becserek, Váralja-u. 835. sz.) nyilvános zárt ajánlati versenyárgyalás fog tartatni.

A kellően bélyegzett «Ajánlat közzállításra» felirattal ellátott és öt pecséttel lezárt borítékba helyezendő ajánlatok, melyekhez a megajánlott összeg 5%-ának megfelelő bántópenznek készpénzben vagy óvadékképes értékpapirokban valamely m. kir. adóhivatalnál történt letételeit igazoló pénztári elismervény is csatolandó, 1902. évi április hó 5-én d. e. 1/2 10 óráig ugyanott nyújtandók be.

Az ajánlatok az alulírott hivatal által kiszolgáltató ajánlati iven úgy az összes anyagokra, mint az Écskán vagy a Bégatorkolatnál szükséges anyagra külön-külön is tehetők.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter ur részére fentartatik azon jog, hogy bármely ajánlatnak összes vagy csak egyes tételeit fogadja el.

A vonatkozó szerződés és szállítási feltételek alulírott hivatalnál a hivatalos órákban megtekinthetők.

Nagybecsereken, 1902 március hó 14.

Alsó-Bega-hajózási m. kir. kirendeltség.